

Innovatív hálózatok létrehozása nevelési-oktatási programok fejlesztésére

Németh Szilvia, a projekt szakmai vezetője
T-Tudok Zrt.

TÁMOP 3.1.1-11/1-2012-0001
„XXI. századi közoktatás (fejlesztés, koordináció) II. szakasz” c. kiemelt uniós projekt

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A kutatás-fejlesztési feladat célja I.

OPERATÍV CÉL

- „olyan projekttervek kidolgozása, amelyek keretében köznevelési intézményben dolgozó Kutatótanárok és Mesterpedagógusok a felsőoktatási intézményekkel, pedagógiai kutató intézményekkel, és a piaci szereplőkkel együttműködve, a köznevelési rendszer különböző szintjein jelentkező fejlesztési igények kielégítésére, a feladatok, problémák megoldására adekvát megoldásokat nyújtó nevelési-oktatási programokat fejleszthetnek”
(Ajánlattételi felhívás)

Szakmai keret:

TÁMOP-3.1.1-11/1-2012-0001

„XXI. századi közoktatás (fejlesztés, koordináció) II. szakasz”

a közoktatás-fejlesztés szakmai támogatása, minőségbiztosítása és nyomon követése, a köznevelés megújítását célzó ágazatirányítási tevékenységek szakmai támogatása

A kutatás-fejlesztési feladat célja II.

KONKRÉT CÉL

- **a tanulók matematikai kompetenciájának, tudásának fejlesztése témakörben** - több szinten modellszerű projektterv készítése helyi szereplők számára
- A projektterv olyan elemekből épül fel, amelyek biztosítják, hogy a pályázó **a helyi problémára a helyi kontextus függvényében tudjon érvényes választ** adni úgy, hogy egyszerre lehet kreatív, ami a helyi megoldást illeti és standard és minőségi, ami a projekt során az eredményes kimenethez szükséges procedúrákat (pl. mérés) illeti.

Modellként már
létező és
eredményes
hazai
fejlesztések
szolgálnak.

A kutatás-fejlesztési feladat célja III.

A kutatás-fejlesztési feladat konkrét célja projekttervek készítése olyan nevelési-oktatási programok fejlesztéséhez, amelyek:

- egy intézmény tehetséggondozási feladatainak megoldását célozzák matematika területén az adott intézmény pedagógusaiból szerveződő hálózatban;
- tartósan átlag alatt teljesítő iskola eredményességét javítják, matematika területén egynél több intézmény pedagógusait érintő, de nem országos szinten szerveződő hálózatban;
- csökkentik a tanulói teljesítmények közti különbségeket, matematika területen, országos szinten szerveződő hálózatban.

A kutatás-fejlesztési feladat szakaszai

I. ELŐKÉSZÍTŐ SZAKASZ

- feltérképezi a pedagógiai rendszerek összekapcsolható moduláris elemeit, az összekapcsolhatóság, implementáció és fenntarthatóság feltételrendszerét

II. MINTAPROJEKT- TERVEK KIDOLGOZÁSA

- az országos problémára reflektáló intézményi/regionális/országos szintű választást lehetővé tevő mintaprojektterv-
struktúra alapján min. 3 darab, konkrét programra kidolgozott projektterv

A kutatás-fejlesztési feladat produktumai

- 2 darab horizontális háttértanulmány, amelyek később projektkészítési útmutató-elemként szolgálhatnak
- a már folyó eredményes helyi projektek végrehajtóinak tapasztalatait összegző tanulmány
- országos problémára reflektáló intézményi/regionális/országos szintű válaszadást lehetővé tevő mintaprojektterv-struktúra
- 3 db kidolgozott projektterv

Kiválasztott minta-programok

- intézményi szint: a **hejőkeresztúri KIP modell és Polgár Judit Sakkpalotája,**
- területi szint: a **Kreatív Partnerség (Creative Partnerships)** modell pécsi megvalósulása
- országos szint: a **Lépésről lépésre program.**

Miért ezek a programok?

- Alulról jövő kezdeményezések
- Több éves múlttal rendelkeznek
- Követő iskolákkal rendelkeznek
- Pedagógiai rendszerként értelmezhető
- Helyi kezdeményezés de mainstream-be helyezhető
- Heterogén gyermekcsoportok oktatására alkalmasak
- Mérhető eredményekkel rendelkeznek

Lépésről lépésre program

- un. nyitott oktatási modell, amely a gyermek szükségleteire, viselkedésére, tulajdonságaira, korábbi ismereteire, tapasztalataira épít
- alapvetőnek tartja a természetes tanulási folyamatokat, a spontán érdeklődést, az egyéni tapasztalatok beépítését, a kutató-kísérletező munkát
- egymással kölcsönhatásban fejleszti az egyént és a közösséget

Sakkpalota program

- A módszer visszahelyezi a sakkot eredeti funkciójába, és taneszközként a tananyagátadását könnyíti meg a gondolkodásfejlesztés által
- A módszerében nagyon lényeges szempont, hogy nem a sakkjáték, hanem a sakk, mint szabályrendszer kerül be a tanításba. A pedagógusnak nem kell érteni a sakkjátékhoz, kizárólag a szabályait kell jól ismernie. Nem önálló tevékenység a sakk, hanem a tananyag feldolgozásának háttere.
- Rendszert, elvonatkoztatási terepet, átlátható, kézzelfogható viszonyokat ad, vagyis kiválóan pótolja a digitális kultúrában hiányzó tapasztalatokat

Kreatív Partnerség program

- A Kreatív Partnerség egy olyan pedagógiai megközelítést dolgozott ki, ún. “jól működő osztályterem” elnevezéssel, amely arra bátorítja a tanárokat, hogy úgy módosítsanak bevett osztálytermi gyakorlatukon, hogy a tanórák olyan kihívásokkal legyenek teljesek, ahol a tanulás valós élethelyzetekhez köthető; ahol a tanulók mind fizikailag, mind szociálisan, mind érzelmileg lefoglaltak; s ahol a tanuló saját élményei, megfigyelései és kérdései központi helyet foglalnak el.
- A program a tanulás-tanítás átalakításához művészeti, kreatív alkotási folyamatokat vesz alapul, ezeket csatornázza be a tanórai és az iskolai életbe; illetve a szaktárgyi tanításhoz fűződő módszertani technikákat a művészeti gyakorlatból származtatja.
- A Kreatív Partnerség elképzelés középpontjában a kreatív szakemberek és iskolák közötti hosszú távú kapcsolat áll.

Komplex Instrukciós Program

- A Komplex Instrukciós Program olyan tanítási módszer, mely lehetővé teszi a tanárok számára a magas szintű csoportmunka szervezését olyan osztályokban, ahol a tanulók közötti tudásbeli különbség és kifejezőkészség tág határok között mozog.

A Program alkalmas a heterogén tanulói csoport nevelésére, mert:

- Az osztályon belüli státuszbeli problémák felismerhetőkké és kezelhetőkké válnak
- A csoportfoglalkozások alatt a heterogén összetételű osztályokban lehetőség nyílik a tanulóknak az együttműködési normákra történő felkészítésére.
- Sokféle, eltérő képességet megmozgató tananyag alkalmazásával a felszín alatt megbúvó képességek kibontakoztatása.

A projekt 1. szakaszában megvalósított feladatok és produktumok

I. Szakirodalom gyűjtés, horizontális tanulmányok elkészítése:

- **2 darab horizontális háttértanulmány:**
- Fejlesztéspolitikai tanulságok a nemzetközi és hazai szakirodalom tükrében az innovatív oktatási hálózatok fejlesztése kapcsán
- Oktatási programértékelések leírása – desktop research

II. Fókuszcsoportos beszélgetések:

- **1 darab összegző tanulmány** a már folyó eredményes helyi projektek végrehajtóinak tapasztalatairól - fókuszcsoportos beszélgetések alapján.

A beszélgetések helyszínei és résztvevői

Fókuszcsoportos beszélgetés témája	Képviselet intézmények települései	Óvoda	Általános iskola	Szakiskola	Civil szervezet
Lépésről lépésre program	Miskolc, Pécs, Budapest, Kiskőrös	1	4	1	1
KIP program	Hejőkeresztúr, Galgamácsa, Tiszafüred, Szentmártonkátai Tápióbicske, Bükkaranyos, Balmazújváros	0	6	1	1
Sakkpalota	Miskolc, Budapest, Mátészalka	0	3	0	1
Kreatív Partnerség	Pécs, Pécs-Somogy	0	4	1	0
Összesen	14	1	17	3	3

Beszélgetések témakörei

- A pedagógiai koncepció
- Tanulási-tanítási program
- A pedagógusok felkészítési programjai
- Háttértámogatás
- Minőségfejlesztés
- Értékelési rendszer
- Bevezetés, megvalósítás
- Hálózatépítés

Fő eredmények

- Eltérő programok, eltérő intézmények – azonos problémák:
 - csökkenő gyermeklétszám,**
 - a hátrányos helyzetű tanulók létszámának emelkedése,**
 - „white-flight”,**
 - az intézményműködtetési jogszabályi környezet gyakori változása**

Fő eredmények II.

- Azonosság: problémákra aktív válasz,
- 2 fő válaszcsoport:
- Intézményvezetői válasz: intézményi átalakulás
- Pedagógusi válasz: sporadikus változás
- Fejlesztési modell:
- Lineáris (Sakkpalota)
- Átfedő (összes többi)

A projekt 2. szakaszában megvalósított feladatok és produktumok

- **A 2. szakasz célja:**

A kutatást követő fejlesztés célja olyan projekttervek kidolgozása volt, amelyek segítséget nyújtanak a négy tanévet lefedő nevelési –oktatási programok fejlesztéséhez, vagy adaptálásához, különböző – intézményi, regionális, országos - lefedettségű hálózatokban.

Megvalósított feladatok 1.

- A projekt ezen szakasza során, a kiválasztott négy mintamodell szakértői teamjei összefoglaló **résztanulmányokat** készítettek saját projektjük eddigi fejlesztési folyamatairól. A **leírások** részletes bepillantást nyújtanak az egyes kiválasztott modellek működésébe, működtetésébe is.
- A szakértői teamek a Pedagógiai rendszer kötet fejlesztési modelljéhez viszonyítva meghatározták eddigi **fejlesztési folyamatuk fő szakaszait**, s megbecsülték az ezek eddigi megvalósításához felhasznált munkaórák és humán erőforrás igényt.

Megvalósított feladatok 2.

- A projekt 1. szakaszának tapasztalatai alapján és a szakértői teamek tanulmányai alapján projekttervek készítése:
- Intézményi
- Regionális
- Országos

Az 1. szakasz tapasztalatai I.

- A vizsgált modellek mindegyike már több éve, sőt évtizede működik, s folyamatosan bővíti „eszköztárát”. A fokozatos bővítés által, a modellek mindegyike, az elmúlt években alapvetően NOP fejlesztési kísérletet hajtott végre. E több évet igénybe vevő folyamat a mai napig tart, s nincs a kiválasztott mintamodellek között egy olyan fejlesztés sem, amely a nulláról indulva egy komplett pedagógiai rendszert, vagyis egy teljes, hét elemű nevelési-oktatási programot fejlesztett volna ki.
- Az általunk vizsgált modellek mindegyike más és más fázisban tart. Nagyon fontos látni és a korábbi tapasztalatok is azt mutatják, hogy a fejlesztésnek meghatározott életciklusa van, több év a kipróbálás és felfutás, az érettségi szakaszt legkevesebb hét év alatt érik el, és utána lehetséges lefele futó ív is.

Az 1. szakasz tapasztalatai II.

- A vizsgált négy program közül mindössze egy saját fejlesztésű program, a többi egyfajta fejlesztési elemeket is tartalmazó program-adaptáció. Új, teljes NOP fejlesztések oktatási intézményekben nem találhatók, ugyanakkor az sem igaz, hogy a máshol kifejlesztett módszereket – adaptáció nélkül - egy az egyben be lehetne vezetni az iskolákba.
- Tapasztalataink szerint, éppen azok az iskolák a sikeresek, akik adaptívan fejlesztenek, vagyis meglévő módszereket, tartalmakat szabnak a saját igényeikre. A helyi problémák feltárásában és az azokra adható válaszok terén az iskolák igen öntevékenyek és az osztálytermi gyakorlat, az intézmény fizikai és szervezeti infrastruktúráját tekintve meglehetősen önálló elképzelésekkel bírnak.
- Ahol viszont szinte mindenhol segítségre szorulnak, az elsősorban a támogató környezet, a háttértámogatás rendszerének kialakítása, amelynek szereplőit az iskola nem tudja kitermelni, illetve az ehhez szükséges anyagi forrással sem rendelkezik.

Fő dilemma: fejlesztés vagy adaptáció?

- Az I. szakasz kutatási tapasztalatai alapján, a projekttervezés időszakában egyértelművé vált, hogy mivel nem önálló fejlesztésekről van többségében szó, a mintaprojekt-struktúrába, illetve magukba a projekttervekbe be kell csatornáznunk a programadaptálás szempontjait is. Így minden egyes megoldási szinten, két alapvető irány között szükséges dönteni: önálló fejlesztés, vagy már egy meglévő program adaptálásának irányát választja-e az erre vállalkozó intézmény?
- Fontos leszögezni, hogy abban az esetben, ha az adaptálás a választott út, a munkafolyamat fő lépései az önálló fejlesztéséhez képest nem fognak lényegesen megváltozni, hiszen nem mimikri-szerű programbevezetésről, hanem helyi igényekre reflektáló, sőt sok esetben bizonyos NOP elemek önálló fejlesztését is magába foglaló adaptív folyamatról van szó.

Alapvető tevékenységek köre

- Nincs különbség az alapvető tevékenységekben aszerint, hogy milyen megoldási szintre vonatkozik a projekterv. A különbség csupán abban áll, hogy az egyes tevékenység-csoportokon belül, mi lesz az elemi tevékenységek köre.
- Míg például a képzési komponens esetében az intézményi projektervben csupán az intézményi befogadás elősegítésére fejlesztett és szervezett képzés jelenik meg, addig az országos szintű modell mind a mentori, mind a pedagógusi, sőt a tréneri képzések fejlesztését is tartalmazza.

Azonos tevékenység-struktúra az egyes projekttervekben

- **1.Előkészítő szakasz**
- 1.1 Helyzetértékelés
- 1.2 NOP kidolgozásának előkészítése
- 1.3 A fejlesztési folyamat megtervezése
- **2.Fejlesztési szakasz**
- 2.1 A pedagógiai koncepció elkészítése
- 2.2 Tanítási-tanulási program elkészítése
- 2.3 Tanulási-tanítási egységek fejlesztése
- 2.4 Tanulási-tanítási eszközrendszer fejlesztése
- 2.5 Tanulás-tanítási egységek mérés-értékelési elemeinek a fejlesztése
- 2.6 A NOP intézményi kipróbálását megalapozó pedagógus felkészítés (képzés) megtervezése és kidolgozása
- 2.7 NOP eddig fejlesztett elemeinek a kipróbálása, az intézményi bevezetés tesztelése
- 2.8 A NOP korrekciója az intézményi tesztelés eredményeinek az alapján
- 2.9 Képzési komponens kidolgozása
- 2.10 Szakmai háttértámogató rendszer kialakítása
- **3. A NOP fejlesztési szakasz befejezése, a NOP nyilvánossá tétele**
- **4. Az implementáció előkészítése (NOP bevezetése - több - intézménybe)**

A projekt végső produktumai

- Folyamatábrák
- MS Projekt programban írt projekttervek
- A folyamatábrák és a projekttervek a kutatás során vizsgált programok intézményi tapasztalatainak általánosítása nyomán jöttek létre úgy, hogy egyben megfeleljenek a műszaki specifikációban rögzített elvárásoknak.
- A projekttervek figyelembe veszik, hogy egy regionális, vagy országos hálózat létrehozása és működtetése maga is projektfeladat, amely ugyancsak elemi tevékenységek sorozatából áll, és amelyek megvalósítása erőforrásokat igényel.

Összegzés

- A kutatás tapasztalatai alapján nem lehet elhatárolni mereven a három projektet. Egy intézményi adaptációból éppúgy kinőhet országos hálózat (KIP), mint néhány lelkes szakember kezdeményezéséből (LL).
- A ma még regionális keretekben működő Kreatív Partnerség és a Sakkpalota program esetében is az igények és a rendelkezésre álló erőforrások határozzák meg a programok további sorsát.
- A projekt produktumaként megjelenő folyamatábrák és projekttervek bármely említett program helyi, regionális, vagy országos adaptációját jól tudják támogatni.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE